

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 2.3.2015
COM(2015) 74 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Evaluare ex post a evenimentului „Capitale europene ale culturii” din 2013 (Košice și
Marsilia-Provence)**

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Evaluare ex post a evenimentului „Capitale europene ale culturii” din 2013 (Koșice și Marsilia-Provence)

1. INTRODUCERE

Prezentul raport este prezentat în temeiul articolului 12 din Decizia nr. 1622/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 2006 de stabilire a unei acțiuni comunitare în favoarea evenimentului „Capitala europeană a culturii” pentru anii 2007-2019¹, care prevede că, în fiecare an, Comisia asigură o evaluare externă și independentă a rezultatelor atinse de către evenimentul „Capitala europeană a culturii” în anul precedent și prezintă un raport asupra acestei evaluări Parlamentului European, Consiliului, Comitetului Economic și Social European și Comitetului Regiunilor.

Prezentul raport prezintă poziția Comisiei cu privire la principalele concluzii și recomandări ale evaluării externe a evenimentului „Capitale europene ale culturii” din 2013², care este disponibilă la adresa de mai jos:

<http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/documents/ecoc-2013-full-report.pdf>.

2. CONTEXTUL ACȚIUNII

2.1. Acțiunea UE în favoarea evenimentului „Capitala europeană a culturii” (CEC)

Programul inițial intitulat „Orașul european al culturii” a fost lansat la nivel interguvernamental în 1985³. Pe baza acestei experiențe, Decizia nr. 1419/1999/CE⁴ a stabilit o acțiune comunitară în favoarea evenimentului CEC pentru perioada 2005-2019. Decizia a stabilit ordinea cronologică în care statele membre sunt eligibile să găzduiască evenimentul în fiecare an.

Decizia nr. 1419/1999/CE a fost înlocuită prin Decizia nr. 1622/2006/CE, care a păstrat principiul ordinii cronologice a statelor membre, dar a precizat mai clar obiectivele acțiunii și a introdus noi măsuri privind selecția și monitorizarea.

2.2. Selecția și monitorizarea Capitalelor europene ale culturii din 2013

În conformitate cu Decizia nr. 1622/2006/CE, dreptul de a găzdui evenimentul CEC în 2013 a revenit Franței și Slovaciei.

¹ JO L 304, 3.11.2006, p. 1.

² Evaluare ex post a capitalelor europene ale culturii din 2013, raport final pentru Comisia Europeană, încredințat în 2013 de Comisie societății ECORYS UK Ltd în temeiul contractului-cadru de servicii nr. EAC/50/2009 referitor la evaluare, la servicii legate de evaluare și la susținerea în domeniul evaluării impactului.

³ Rezoluția miniștrilor culturii, reuniți în cadrul Consiliului, din 13 iunie 1985 privind evenimentul anual „Orașul european al culturii” (85/C 153/02);
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1985:153:0002:0003:EN:PDF>

⁴ Decizia nr. 1419/1999/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 de stabilire a unei acțiuni comunitare în favoarea evenimentului „Capitala europeană a culturii” pentru perioada 2005-2019 (JO L 166, 1.7.1999, p. 1). Această decizie a fost modificată prin Decizia nr. 649/2005/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 117, 4.5.2005, p. 20).

Capitalele europene ale culturii din 2013 sunt primele care au fost supuse pe deplin noilor măsuri de selecție introduse de decizie. În conformitate cu aceste măsuri, competiția este gestionată de autoritățile competente ale statului membru în cauză, de obicei Ministerul Culturii. Selecția se desfășoară în două etape: o etapă de preselecție și, nouă luni mai târziu, o etapă de selecție finală. Un comitet format din treisprezece membri – dintre care șase sunt desemnați de statul membru în cauză, iar ceilalți șapte de instituțiile europene – examinează ofertele orașelor candidate pe baza criteriilor stabilite în decizie. În Slovacia, au fost primite nouă oferte, dintre care patru au fost preselecționate în decembrie 2007⁵. Ulterior, în septembrie 2008, comitetul a recomandat orașul Košice drept capitală europeană a culturii. În Franța, au fost primite opt candidaturi, iar în ianuarie 2008 au fost preselecționate patru orașe. În cele din urmă, comitetul a recomandat în septembrie 2008 ca titlul să fie acordat orașului Marsilia-Provence.

În mai 2009, cele două orașe au fost desemnate oficial capitale europene ale culturii pentru 2013 de către Consiliul de Miniștri al Uniunii Europene.

Măsurile de monitorizare prevăd că orașele desemnate trebuie să participe la două reuniuni oficiale cu un comitet de monitorizare format din șapte experți desemnați de instituțiile UE, cu doi ani și, respectiv, opt luni înainte de anul deținerii titlului. Procesul de monitorizare se încheie cu formularea de către comitet a unei recomandări către Comisie cu privire la decernarea unui premiu de 1,5 milioane EUR în onoarea Melinei Mercouri capitalelor europene ale culturii, cu condiția ca acestea din urmă să îndeplinească criteriile prevăzute de Decizia nr. 1622/2006/CE și să fi pus în aplicare recomandările formulate de comitetul de selecție și de comitetul de monitorizare. Cele două reuniuni de monitorizare cu Košice și Marsilia-Provence au avut loc în decembrie 2010 și în aprilie 2012. În raportul său din 2012, comitetul de monitorizare a recomandat decernarea Premiului Melina Mercouri celor două orașe.

3. EVALUAREA EXTERNĂ

3.1. Modalitățile de evaluare

Evaluarea examinează punerea în aplicare a celor două inițiative CEC din 2013 pe parcursul întregii lor durate și are în vedere impactul găzduirii titlului în cele două orașe. Evaluarea vizează în special relevanța, eficiența, eficacitatea și durabilitatea lor, trage concluzii în urma acestor două inițiative CEC și analizează implicațiile pentru acțiunea CEC în ansamblu.

3.2. Metodologia

Această evaluare și metodologia sa au fost concepute pentru a îndeplini cerința standard prevăzută de temeiul juridic. Deși sarcina principală este de a evalua CEC din 2013 în raport cu obiectivele și criteriile stabilite de Decizia nr. 1622/2006/CE (temeiul juridic în vigoare la momentul desemnării lor oficiale), metodologia ține cont, ori de câte ori este posibil, de contextul strategic schimbător al acestei acțiuni a UE și de modificările aduse temeiului juridic⁶.

⁵ Toate rapoartele pentru cele două competiții pentru anul 2013 sunt disponibile pe următoarea pagină de internet:

http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm

⁶ Decizia nr. 445/2014/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 de instituire a unei acțiuni a Uniunii în favoarea evenimentului „Capitale europene ale culturii” pentru anii 2020-2033 și de abrogare a Deciziei nr. 1622/2006/CE (JO L 132, 3.5.2014, p. 1).

Pentru ca rezultatele să fie comparabile cu evaluările anterioare, metodologia urmează o abordare consecventă în ceea ce privește colectarea și analiza dovezilor. Cele două orașe au fost evaluate individual, pe baza datelor primare, care au fost fie colectate în timpul activităților pe teren, fie furnizate de fiecare CEC, precum și pe baza analizei unei serii de surse de date secundare.

Sursele de date primare includ interviurile realizate cu ocazia a două vizite în fiecare oraș sau prin telefon, precum și prin intermediul unui sondaj online. Prin intermediul interviurilor s-a încercat obținerea mai multor perspective asupra fiecărei CEC, inclusiv din partea echipelor de gestionare, a factorilor de decizie de la nivel local și național, a principalilor operatori culturali, precum și din partea unei serii de parteneri implicați în punerea în aplicare a CEC și a unui eșantion de organizații care conduc sau participă la proiecte CEC.

Sursele de date secundare includ informațiile din dosarele de candidatură inițiale ale CEC, studii și rapoarte realizate sau comandate de CEC, programele evenimentelor, materiale promoționale și site-uri internet, date statistice privind cultura și turismul și date cantitative furnizate de CEC cu privire la finanțare, activități, realizări și rezultate.

4. CONCLUZIILE EVALUATORULUI

Evaluarea confirmă că multe dintre concluziile din rapoartele anterioare, în special cele legate de relevanța, eficiența și eficacitatea la nivel general ale acțiunii CEC sunt încă valabile. Ori de câte ori a fost posibil, aceste concluzii au fost actualizate cu noi informații colectate pe parcursul evaluării din 2013.

4.1. Relevanța acțiunii CEC

Experiența din 2013 întărește concluzia evaluărilor anterioare potrivit căreia CEC continuă să aibă o mare relevanță pentru Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 167, prin faptul că aceasta contribuie la înflorirea culturilor statelor membre, pune în valoare patrimoniul cultural comun, precum și diversitatea culturală și intensifică cooperarea culturală între statele membre și la nivel internațional.

4.2. Relevanța celor două CEC din 2013

Potrivit evaluării, procesul de selecție introdus de Decizia nr. 1622/2006/CE a asigurat faptul că ambele orașe deținătoare, în cele din urmă, ale titlului de capitală europeană a culturii au prezentat în candidaturile lor obiective și abordări conforme cu temeiul juridic. Potrivit evaluării, cele două CEC au pus în aplicare proiecte și activități culturale care au fost în concordanță cu esența candidaturilor lor și, prin urmare, în conformitate cu obiectivele strategice și operaționale ale acțiunii CEC.

Evaluarea afirmă că conceptul CEC continuă, de asemenea, să aibă relevanță pentru obiectivele factorilor de decizie și ale părților interesate de la nivel local. Experiența din 2013 indică faptul că acțiunea CEC a avut o contribuție pozitivă la dezvoltarea gamei și a diversității ofertelor culturale ale orașelor, la intensificarea dezvoltării sociale, la promovarea profilului internațional al orașelor și la susținerea dezvoltării lor economice (în special prin sprijinul acordat turismului și economiei creative).

4.3. Eficiența guvernantei și a gestionării și capacitatea de punere în aplicare

Evaluatorul a examinat capacitatea de punere în aplicare a orașelor și eficiența guvernantei și a gestionării CEC, inclusiv modelele organizaționale ale acestora, procedurile de selecție și de

punere în aplicare a activităților și evenimentelor culturale, metodele de comunicare și promovare și procedurile de obținere a finanțării.

Agenția de punere în aplicare pentru Košice 2013 („Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013, n.o.”) a fost înființată într-o etapă relativ timpurie a fazei de dezvoltare sub forma unei asociații fără scop lucrativ autonome, având o oarecare independență față de consiliul municipal. Acestei agenții i-a revenit responsabilitatea principală pentru programarea culturală, în timp ce municipalitatea a avut ca singură responsabilitate punerea în aplicare a proiectelor de infrastructură.

Evaluarea consideră că sprijinul pozitiv din partea tuturor nivelurilor de guvernare (național, regional și local) și a întregului spectru al partidelor politice a reprezentat un factor important pentru succesul Košice 2013. Se remarcă faptul acest sprijin poate fi atribuit unei înțelegeri a profilului și a beneficiilor pe care programul le poate aduce, având în vedere evenimentele CEC anterioare, forței de motivare a nevoii (în special la nivel municipal), precum și aspectelor legate de mândria națională și poziția Slovaciei în Europa. Potrivit evaluării, asigurarea succesului CEC a fost considerată o prioritate politică națională pentru țară, în ciuda încetinirii creșterii economice. Acest fapt a încurajat, de exemplu, guvernul național să investească în CEC fonduri naționale semnificative și fonduri structurale ale UE și a garantat rolul de partener activ al administrației municipale la punerea cu succes în aplicare a proiectelor de infrastructură, într-un interval de timp extrem de scurt. Cu toate acestea, cel puțin parțial din cauza lipsei unei culturi a donațiilor corporative sau a unui regim fiscal favorabil în Slovacia, eforturile de a atrage sponsorizări private nu au avut un succes deplin.

La Marsilia, evenimentul CEC a fost pus în aplicare de o agenție autonomă dedicată, Asociația Marsilia-Provence 2013. Întrucât Marsilia-Provence 2013 a cuprins unul dintre cele mai mari teritorii și unul dintre cele mai mari numere de municipalități dintre toate evenimentele CEC desfășurate până în prezent, instituirea unor măsuri de guvernare și de gestionare eficace urma să se dovedească în mod evident a fi o sarcină plină de provocări, în special într-o perioadă de restricții ale bugetelor publice. Totuși, potrivit evaluării, în ciuda numărului și a diversității partenerilor și nu în ultimul rând a autorităților publice având diferite convingeri politice, măsurile de guvernare au fost eficace. Toate principalele părți interesate și-au păstrat angajamentul, finanțarea promisă a fost asigurată, iar independența artistică a fost în mare parte respectată.

În plus, Marsilia-Provence 2013 a avut nevoie și a obținut sprijinul unor sponsori corporativi cheie. Acest sprijin a fost dobândit prin punerea în aplicare a unei strategii clare și coerente de orientare spre potențiali sponsori de diferite tipuri și dimensiuni, de la corporații multinaționale la IMM-uri locale. Această strategie a asigurat o înțelegere clară a nivelului de finanțare pe care l-ar putea oferi fiecare tip de potențiali sponsori și a beneficiilor pe care aceștia le-ar putea aștepta. Drept urmare, s-au obținut în jur de 16,5 milioane EUR din sponsorizări corporative, față de obiectivul de 14 milioane EUR.

Activitățile de marketing și de comunicare au prezentat provocări de natură diferită pentru fiecare oraș, activitățile fiind complicate de bugetele de marketing limitate ale orașelor și de nevoia lor de a include o varietate de agenții de turism și de entități publice în eforturile de comunicare.

La nivel european, acțiunea CEC continuă să fie foarte eficientă din punctul de vedere al costurilor în comparație cu alte instrumente și mecanisme ale politicilor UE, având în vedere finanțarea foarte modestă din partea UE asigurată prin Premiul Melina Mercouri.

Capitalele europene ale culturii din 2013 au fost primele care au fost supuse oficial procedurii de selecție introduse de Decizia nr. 1622/2006/CE. Potrivit evaluatorului, dovezile sugerează că noua procedură a permis depunerea a două candidaturi de înaltă calitate și selectarea a două CEC inovatoare și interesante. În plus, există dovezi că recomandările specifice ale comitetului de monitorizare au influențat în mod pozitiv punerea în aplicare finală. În cazul Marsilia-Provence, aceste recomandări au fost legate de a dezvolta mai mult dimensiunea europeană în programul final, în timp ce Košice a ținut cont de recomandările comitetului referitoare la planificarea patrimoniului și la nevoia de a se adresa unor categorii noi de public.

4.4. Eficacitatea în privința dezvoltării de activități culturale și de conținut cultural și artistic

În ciuda unui deficit de date exhaustive privind rezultatele și impacturile, evaluarea concluzionează că evenimentul CEC 2013 a creat o ofertă culturală mai vastă în ambele orașe pe parcursul anului în care au deținut titlul.

Marsilia-Provence a pus în aplicare o gamă cuprinzătoare de activități și a atras un public care, conform estimărilor, a depășit 11 milioane de persoane, făcând din acest oraș probabil capitala europeană a culturii cu cel mai mare public de până în prezent. Pe lângă un volum mai mare de activități decât cel obișnuit, Marsilia-Provence a introdus, de asemenea, cu succes multe noi abordări ale culturii. Este de remarcat în special faptul că zona de coastă a fost utilizată într-un nou mod, incluzând Vieux Port (unde au fost organizate evenimente-cheie în aer liber) și zona dintre Fort Saint-Jean și actualul port (unde s-au aflat noi locuri pentru organizarea de evenimente). În plus, CEC a reprezentat prima ocazie cu care cooperarea în domeniul culturii a avut loc într-o asemenea măsură pe întregul teritoriu al orașului Marsilia-Provence. Această cooperare a pus bazele pentru activități viitoare și a generat lecții importante din experiență.

Multe dintre obiectivele orașului Košice au fost ambițioase și pe termen lung, evaluarea detaliată a eficacității fiind mai problematică din cauza indisponibilității datelor. Deși programul orașului Košice a fost în mod evident mai restrâns ca anvergură și a fost desfășurat pe o perioadă mai lungă de timp, a fost totuși foarte inovator din punctul de vedere al obiectului și al conținutului, formele de artă experimentală și creativitatea în cel mai larg sens al cuvântului fiind puternic reprezentate. Programul orașului Košice a contribuit la multe dintre obiectivele definite la nivelul UE pentru CEC, în special în ceea ce privește consolidarea capacității sectoarelor culturale și creative și a conectivității lor, precum și în ceea ce privește accesul și participarea la cultură a unei secțiuni mai largi de rezidenți (în mare parte datorită investițiilor în SPOTs – un program caracterizat de regenerarea unei serii de schimbătoare de căldură scoase din uz și de evenimente culturale desfășurate în cartierele orașului Košice – și altor centre culturale și numărului de evenimente publice de mare anvergură).

4.5. Eficacitatea în privința promovării dimensiunii europene

Dimensiunea europeană a Marsilia-Provence 2013 a pus în evidență în special localizarea orașului la Marea Mediterană, în conformitate cu tema mai largă intitulată „Partajarea sudului”, care a reprezentat axa anului în care orașul a deținut titlul. În această privință, s-a pus accentul pe Marsilia-Provence ca loc de întâlnire și dialog între diferite culturi europene și vecinii lor mediteraneeni. Se remarcă în evaluare faptul că 80 % dintre proiecte au adoptat tema euro-mediteraneeană sub o anumită formă și că, prin urmare, dimensiunea europeană a fost parte integrantă din programul orașului Marsilia-Provence.

În opinia evaluatorului, programul final al orașului Košice a pus mai puțin accentul pe dimensiunea europeană, care a fost inclusă într-o serie de activități specifice, fără a impregna întregul program. Printre aspectele cele mai notabile s-au numărat programul de rezidență pentru artiști în Košice („Košice Artists in Residence”) și o serie de activități de colaborare în rețea și de partajare a bunelor practici (în special în legătură cu economia creativă, dezvoltarea turismului și aspectele de dezvoltare a comunităților ale programului SPOTs). Acestea au făcut parte din strategia mai largă a Košice 2013 de a îmbunătăți profilul orașului, de a-și diversifica oferta culturală și de a stabili parteneriate internaționale pe termen lung cu potențialul de a sprijini industriile creative.

A existat și o colaborare între cele două orașe deținătoare ale titlului de capitală europeană a culturii, deși de o anvergură modestă, reflectând legăturile foarte limitate care ar exista în alte condiții între aceste două locuri.

4.6. Eficacitatea în privința implicării cetățenilor și a vizibilității acțiunii

În Košice, s-a acordat o atenție deosebită noilor evenimente (de exemplu, în spații publice) și infrastructuri culturale importante în vederea promovării unei utilizări mai intense a orașului de către localnici. Proiectele sprijinite în special prin programul SPOTs au reușit să descentralizeze și să lărgască accesul la cultură în afara centrului orașului, susținând în același timp dezvoltarea comunităților, implicarea cetățenilor și interacțiunile cu grupurile minoritare și marginalizate.

Potrivit evaluării, CEC Marsilia-Provence a fost în primul rând un eveniment cultural, care a fost însoțit de o dezvoltare mai amplă a infrastructurii culturale din teritoriu, în special din Marsilia. Prin urmare, probabil că generarea unui impact social substanțial nu a constituit un obiectiv principal, deși s-au înregistrat anumite impacturi sociale. CEC a reușit să încurajeze o participare mai amplă la cultură prin intermediul multor evenimente în aer liber organizate în spații publice. Au existat și evenimente specifice pentru tineri și proiecte având ca scop interacțiunea cu persoane care nu ar frecventa în mod obișnuit spații culturale sau care sunt rezidente ale unor părți dezavantajate ale teritoriului, de exemplu, prin intermediul proiectului „Quartiers Créatifs” („Cartiere creative”).

Potrivit evaluării, experiența ambelor CEC arată că implicarea eficace a publicului cultural netraditional sau a comunităților dezavantajate necesită lucrări pregătitoare îndelungate și/sau parteneriate eficace cu organizații intermediare. Aceste organizații sunt adesea mici, fără experiență sau „amatoare” și există mai puține șanse ca ele să depună (cu succes) candidaturi pentru finanțare în cadrul unor programe de o asemenea anvergură și importanță. Experiența din Marsilia-Provence sugerează că ar putea fi util ca agențiile de punere în aplicare a CEC să aibă în vedere instrumente de finanțare simplificate separate pentru „nii veniți”, operatorii culturali mai mici și grupurile comunitare, prin apeluri restrânse sau orientate, consolidarea capacităților sau mai mult sprijin practic.

4.7. Eficacitatea în privința creării unui impact asupra dezvoltării economice, a dezvoltării urbane și a turismului

Potrivit evaluării, din perspectiva impacturilor economice, ambele CEC au avut o contribuție clară la dezvoltarea economiei creative și a ofertei turistice în ambele orașe. Ambele au avut un efect pozitiv asupra profilurilor naționale și internaționale ale orașelor și au atras un număr semnificativ de vizitatori suplimentari. Cazările la hotel și vizitele turiștilor internaționali au crescut cu 9 % și, respectiv, 17 % față de anul anterior la Marsilia, în timp ce șederile peste noapte au crescut cu 10 % în Košice, care a fost inclus între primele 10 destinații pentru 2013 într-un renumit ghid turistic. Marsilia-Provence în special a generat o acoperire mediatică

considerabilă și niveluri ridicate de conștientizare în rândul populației generale (97 % dintre rezidenți au aflat despre CEC). Există, de asemenea, dovezi că percepțiile negative legate de Marsilia – în rândul rezidenților orașului și la nivel național – au fost puse la îndoială și, pentru prima dată, Marsilia este văzută ca o destinație culturală.

În Marsilia-Provence, intenția a fost întotdeauna de a genera impact asupra unui teritoriu subregional mai extins. Deși au fost obținute astfel de beneficii, o mare parte a impactului a fost și va fi inevitabil concentrat în orașul Marsilia în sine, întrucât majoritatea noilor dezvoltări de infrastructură și a evenimentelor culturale a avut loc acolo.

Košice 2013 a avut impactul cel mai mare asupra orașului în sine, efectele regionale fiind mai restrânse, iar cea mai mare atenție fiind îndreptată spre îmbunătățirea cooperării regionale. Aceasta a inclus îmbunătățiri ale centrelor culturale ale orașului administrate la nivel regional, precum și unele proiecte comune axate în mare parte pe turismul cultural și de patrimoniu.

4.8. Durabilitatea

Conform Deciziei nr. 1622/2006/CE, CEC trebuie să aibă „un caracter durabil” și să facă „parte integrantă din dezvoltarea culturală și socială pe termen lung a orașului”. Evaluarea remarcă faptul că există dovezi de durabilitate în cele două CEC din 2013 din punctul de vedere al centrelor culturale recent renovate, al capacității îmbunătățite și al know-how-ului mai vast în sectorul cultural, precum și din perspectiva unei mai bune cooperări și colaborări în rețea în interiorul sectorului și a legăturilor cu alte sectoare.

Dovezile îmbunătățirilor durabile aduse dinamismului cultural al orașelor sunt probabil mai puternice în cazul orașului Košice, mulțumită numărului de proiecte în curs și stabilirii unui nou calendar de evenimente și festivaluri recurente. Marsilia-Provence 2013 a avut totuși un impact pozitiv la nivelul colaborării (internaționale) și al colaborării în rețea în rândul operatorilor culturali locali.

Ambele orașe au cunoscut îmbunătățiri semnificative ale infrastructurii culturale, ceea ce reprezintă un efect-cheie asupra patrimoniului. Din anumite puncte de vedere, acest efect este mai remarcabil în Košice, având în vedere contextul multor ani de investiții insuficiente.

Orașul Marsilia s-a bucurat de investiții uriașe în infrastructura sa culturală în anii de dinainte de 2013, anul manifestării asigurând un stimul pentru finalizarea la timp a acestora și oportunitatea ca această infrastructură să găzduiască evenimente CEC și să beneficieze de activitățile de comunicare prilejuite de CEC. Mai precis, Muzeul Civilizațiilor Europei și Mediteranei (MuCEM) – care a fost deschis în iunie 2013 – precum și alte locuri noi vor continua să atragă vizitatori și să mențină dinamismul orașului după 2013.

Deși un obiectiv-cheie al Marsilia-Provence 2013 a fost de a aprofunda colaborarea în întreaga regiune Marsilia-Provence, în absența unor structuri oficiale responsabile cu patrimoniul sau a unor competențe culturale pentru Metropola Marsilia-Provence, acest obiectiv va fi îndeplinit probabil într-un mod neoficial pe viitor. Cu toate acestea, este clar că anul 2013 a contribuit mult la conștientizarea într-o măsură mai mare de către părțile interesate locale a potențialului culturii de a contribui la dezvoltarea mai amplă a localităților lor.

Experiența din 2013 ilustrează faptul că planificarea patrimoniului trebuie să implice o serie de organizații partenere, să înceapă mai devreme și să aibă la dispoziție resursele necesare, dacă se dorește ca CEC să genereze efecte pe termen mai lung și mai durabile. Programul orașului Košice a făcut parte dintr-un proces pe termen lung de dezvoltare urbană și, drept consecință a acestui fapt (și datorită recomandărilor comitetului de monitorizare), planificarea patrimoniului în Košice a fost bine dezvoltată până la finalul anului 2013. Au fost incluse

înființarea a trei organisme responsabile cu patrimoniul (pentru politica culturală, gestionarea infrastructurii culturale și dezvoltarea turismului), adoptarea unei noi strategii de dezvoltare culturală pe termen lung și disponibilitatea reînnoită a agenților publice de a aprecia și a finanța investițiile în cultură.

Părțile interesate din Košice au remarcat, de asemenea, că CEC a avut un impact benefic asupra atmosferei din cartierele orașului, sporind încrederea localnicilor și capacitatea organizațiilor locale. CEC a jucat un rol și în conturarea practicilor culturale din Košice, promovând importanța dialogului și a parteneriatului, a lucrului în parteneriat, a unor modele de finanțare mai „rezistente” (cu mai puțină dependență de fondurile de stat) și crescând nivelul de interacțiune dintre operatorii culturali, alte sectoare și localnici.

5. PRINCIPALELE RECOMANDĂRI ALE EVALUĂRII EXTERNE ȘI CONCLUZIILE COMISIEI

Comisia consideră că raportul de evaluare constituie o bază îndeajuns de solidă pentru a trage concluzii riguroase cu privire la performanța CEC. Nu sunt disponibile date palpabile legate de impactul CEC pentru a susține toate concluziile, însă datele disponibile sunt susținute de alte dovezi, inclusiv un sondaj online și interviuri. Pe de altă parte, majoritatea dovezilor calitative, sub formă de sondaj online și de rezultate ale interviurilor, este limitată la cei implicați direct în program și cei care beneficiază de program. Unele dintre obiectivele stabilite sunt, de asemenea, ample și dificil de măsurat și este prea devreme pentru ca această evaluare să fi putut să analizeze eventualele impacturi pe termen mai lung. Drept consecință, multe dintre dovezi sunt axate mai degrabă pe rezultate decât pe impacturi. Pentru a surprinde mai bine aceste impacturi, ar fi util ca cele două orașe să aibă evaluări longitudinale, în special pentru a confirma eficiența cheltuielilor publice antrenate de CEC atât din punct de vedere social, cât și din punct de vedere economic, utilizând, de asemenea, o gamă mai largă de date evaluative pentru a sprijini concluziile.

Cu toate acestea, Comisia consideră că datele și celelalte dovezi care susțin evaluarea constituie o bază suficientă pentru a-i permite să împărtășească analizele și concluziile generale ale evaluării, considerate a prezenta în linii mari o imagine autentică și completă a celor două CEC din 2013, în ciuda faptului că nu dispune de date solide și de alte dovezi independente pentru a susține niște concluzii foarte riguroase cu privire la eficiență și impacturi.

Din raportul de evaluare, Comisia concluzionează că titlul de CEC rămâne extrem de apreciat de cei care primesc banii și generează programe culturale vaste, cu unele impacturi pozitive care nu pot fi totuși evaluate încă pe deplin.

Comisia concluzionează, de asemenea, că programele puse în aplicare de cele două deținătoare ale titlului din 2013 au fost inovatoare și conforme cu obiectivele acțiunii; ele au reflectat dimensiunea europeană a acțiunii CEC, au implicat mulți rezidenți, au adus cultura în atenția unor noi categorii de public, au sporit interesul cetățenilor din străinătate și pot eventual să lase o moștenire. Cu toate acestea, ar fi utile analize mai aprofundate ale beneficiilor produse în comparație cu costurile suportate pentru a confirma impactul programului.

Recomandările evaluatorilor sunt bazate pe considerațiile evaluatorilor privind CEC 2013, dar se referă la punerea în aplicare a acțiunii CEC în ansamblu. Printre recomandări se numără promovarea altor surse de finanțare precum fondurile structurale ale UE prin identificarea bunelor practici și asigurarea consilierii relevante, un dialog politic cu statele membre care să stimuleze investițiile din partea sectorului privat în arte și cultură, consolidarea diseminării bunelor practici ale CEC, în special în activitățile de comunicare ale programului Europa

Creativă și a eventualelor Forumuri Culturale Europene viitoare, elaborarea de orientări și de indicatori pentru propria evaluare a orașelor și publicarea rapoartelor de evaluare elaborate de orașe.

Evaluarea recomandă, de asemenea, ca recomandările formulate de comitetul de selecție și de comitetul de monitorizare să fie legate de criteriile de la articolul 14 din Decizia nr. 445/2014/UE și ca statele membre să fie încurajate să indice finanțarea lor pentru orașele potențial candidate atunci când se emite apelul de depunere a candidaturilor.

Comisia acceptă recomandările evaluării și, în acest sens, subliniază în special că:

- a publicat pe site-ul său un ghid revizuit pentru orașele care se pregătesc să depună candidaturi⁷, precum și un ghid intitulat „Utilizarea strategică a programelor de sprijin ale UE, inclusiv a fondurilor structurale, pentru a promova potențialul culturii pentru dezvoltarea locală, regională și națională și efectele de contaminare a economiei mai largi”⁸, ambele fiind foarte relevante pentru CEC. În plus, mai ales în ceea ce privește fondurile structurale, obligația inclusă în Decizia nr. 445/2014/UE de a include mai mult CEC în dezvoltarea pe termen lung a orașelor ar trebui să le ajute pe acestea din urmă să își planifice mai strategic anul deținerii titlului, facilitând astfel utilizarea acestor fonduri;
- a publicat orientări pentru propriile evaluări ale orașelor privind anul în care au fost capitale europene ale culturii⁹, care sunt bazate în mare parte pe expertiza rezultată din evaluările externe și independente ale evenimentelor CEC desfășurate începând cu 2007 și pun la dispoziția orașelor un set de indicatori comuni, precum și orientări comune sub forma unei liste de întrebări pe care ar trebui să și le pună orașele atunci când decid să își depună candidatura sau când își planifică procedurile de evaluare. Orientările încurajează orașele să efectueze evaluări longitudinale;
- va continua dialogul cu statele membre și părțile interesate cu privire la valoarea investițiilor în arte și cultură ca mod de încurajare a investițiilor în sector;
- intenționează să profite de oportunitatea celei de a 30-a aniversări a programului CEC din 2015 pentru a spori mai mult vizibilitatea acestei acțiuni a UE, în special ca parte a următorului său Forum Cultural European din toamna anului 2015. Aceasta va contribui la evidențierea și diseminarea exemplelor de bune practici din evenimentele CEC, inclusiv privind utilizarea fondurilor structurale ale UE sau a investițiilor sectorului privat.

Comisia va întocmi, de asemenea, un plan de acțiune intern care să abordeze recomandările din raportul de evaluare. O monitorizare a acestui plan de acțiune va fi realizată în 2016.

În final, Comisia intenționează să dezvolte abordarea privind evaluarea CEC pentru a asigura disponibilitatea mai multor date de calitate mai bună și pentru a măsura mai bine eficiența și impactul acestei acțiuni a UE.

⁷ http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/documents/ecoc-candidates-guide_ro.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/structural-funds-handbook_en.pdf

⁹ http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/documents/ecoc/city-own-guide_en.pdf